

BUITEN

12^E JAARGANG N^O. 24.

ZATERDAG 15 JUNI 1918.

Foto Smit.

HET KASTEEL HERNEN. DE SLOTLAAN IN DEN HERFST.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DOLLY MICKLEHAM, DOOR ANTHONY HOPE (6) . . .	BLZ. 278
DE IJSVOGEL, DOOR F. W. DRIJVER . . .	„ 279
HET KASTEEL HERNEN, DOOR MR. PIET SMIT, GEÏL- LUSTREERD . . .	BLZ. 277, 280—285
IN DEN STRIJD OM HET BESTAAN, DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 282
LETTISCHE MYTHEN EN SAGEN . . .	„ 284
DE ESCH „YGDRAIL”, DOOR F. W. DRIJVER . . .	„ 285
DE KONINGIN DER VROUWELIJKE HANDWERKEN, DOOR L., GEÏLUSTREERD . . .	BLZ. 286—287
WILDE DIEREN DIE IK GEKEND HEB, DOOR E. THOMPSON SETON (24) . . .	BLZ. 287
DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL, ILLUSTRATIE . . .	„ 288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

DOLLY MICKLEHAM

(6) DOOR ANTHONY HOPE.

VIII.

EEN DUUR PRIVILEGIE.

IK nam mijn hoed.
„Zal u Donderdag als gewoonlijk thuis zijn?” vroeg ik.
„Er komen al een groot aantal menschen,” merkte ze op.
„Ik kan een wenk begrijpen,” zei ik.
„Het was als een wenk bedoeld,” zei Mevrouw Hilary.
„Ik zal heengaan,” zei ik; en ik deed het en liet Mevrouw Hilary in een tragische houding in het midden van de kamer achter. Nooit zal ik weer moeite doen om verdenkingen van Mevrouw Hilary in slaap te sussen.
Een paar dagen na dit pijnlijk onderhoud, toen ik in het Park zat, hield Lady Mickleham's victoria tegenover mij stil. Ik stond op om haar mijn compliment te maken. „Ben je voornemens mij niets in de wereld over te laten?” vroeg ik, bij wijze van inleiding.
„Een van mijn beste vriendinnen heeft mij om uwentwil de deur gewezen.”
„O, alsjeblijft, vertel dat eens,” zei Dolly, haar gelaat een en al glimlach.
Ik vertelde het haar dus en ik maakte het verhaal zoo lang mogelijk, om redenen, die met die glimlachjes in verband staan.
„Hoe grappig!” riep Dolly. „Ik heb je indertijd wel gezegd, dat een jong ongetrouwd persoon voorzigtiger diende te zijn.”
„Ik ben juist aan het overwegen,” merkte ik op, „of ik je al of niet zal opofferen.”
„Mij opofferen, mijnheer Carter?”
„Natuurlijk, als ik jou laat schieten,” legde ik uit, „zal Mevrouw Hilary mij weer ontvangen.”
„Wat zou dat aardig zijn!” riep Dolly; „dan kun je haar aardige degelijke conversatie genieten — alles over haar man!”
„Ze is geneigd,” stemde ik toe, „om het gesprek op Hilary te brengen. Maar ze is zeer bekoorlijk.”
„O ja, ze is knap,” zei Dolly.
Er volgde een pauze. Toen zei Dolly: „Wel?”
„Wel?” antwoordde ik.
„Is het vaarwel?” vroeg Dolly, haar mondhoeken neertrekkend.
„Het komt hier op neer,” merkte ik op. „Veronderstel dat ik je vergeef.”
„Alsof het mijn schuld was!”
„En Mevrouw Hilary's wraak risquer...zei je iets?”
„Nee, ik lachte, mijnheer Carter.”
„Wat zal ik er dan voor krijgen?”
De zon scheen helder; ze scheen op Dolly; ze had haar parasol opgestoken, maar even daar beneden straalde zij. Ze glimlachte nog even, en één kuiltje bleef op zijn post als een schildwacht, gereed om de andere uit hun rust op te wekken. Dolly lag achter-

over in de victoria, weelderig genesteld tegen de zachte kussens. Even sloeg ze haar oogen op me.
„Waarom kijk je zoo naar me?” vroeg ze.
„Omdat,” zei ik, „er niets beters is om naar te zien.”
„Doe je het graag?” vroeg Dolly.
„Het is een privilege,” zei ik beleefd.
„Wel, doe het dan!” zei Dolly.
„Maar,” waagde ik op te merken, „het is een vrij duur privilege.”

„Dan moet je het niet dikwijls genieten.”
„En het wordt met zoo velen gedeeld.”
„Dan,” zei Dolly, met een toegevend lachje, „moet je het — wat meer genieten. Naar huis, Roberts!”
Ik ben nog niet bij Mevrouw Hilary toegelaten.

IX.

EEN HEEL VERVELENDE AFFAIRE.

„Als men jou hoort praten,” merkte Mevrouw Hilary Musgrave op — en als iemand verwonderd is mij ten haren huize aan te treffen, dan kan ik alleen maar zeggen dat Hilary, toen hij mij uitnodigde à la fortune du pot, niets wist van eenig verschil tusschen zijn vrouw en mij, en dat Mevrouw Hilary mij moeilijk de deur kon wijzen toen ik tien minuten voor achten in avondtoilet verscheen — „als men jou hoort praten zou iemand denken dat zoo iets als ware liefde niet bestond.”

Ze hield op. Ik glimlachte.

„Nu,” ging ze voort, een minachtenden blik op mij werpende, „ik heb nooit om eenig man ter wereld gegeven dan om mijn echtgenoot.”

Ik glimlachte weer. De arme Hilary keek heel verlegen. Hij begon op een onhandige manier iets te stamelen over Parijsche Raden. Ik was door een dergelijke manoeuvre niet af te leiden. Het was onmogelijk dat hij over dat onderwerp wenschte te praten.

„Zou iemand, die nooit iets anders dan biefstuk gegeten had, zich daarop beroemen?” vroeg ik. Hilary grinnikte ter sluiks. Mevrouw Hilary trok de lamp nader en nam haar borduurwerkje op.

„Werk je altijd hetzelfde patroon?” vroeg ik. Hilary trapte mij zachtjes op den voet. Mevrouw Hilary zweeg even en begon toen: „Ik was juist zoo wat van Phyllis' leeftijd —” (de kleine juffrouw Phyllis was bij ons) — „toen ik Hilary het eerst zag. Je herinnert het je, Hilary? Te Bournemouth?”

„O — e — was het te Bournemouth?” zei Hilary, zoo achterloos mogelijk.

„Het was op de pier,” vervolgde Mevrouw Hilary. „Ik had een rood japonnetje aan, en ik herinner het me nog heel goed, droeg een van die groote hoeden, die dat jaar in de mode waren. Hilary droeg...”

„Blauwe serge,” viel ik aanmoedigend in.

„Ja, blauwe serge,” zei ze teeder. „Hij had een tochtje gemaakt met een plezierjacht en zag er prachtig gebruid uit. Ik was verschrikkelijk verbrand, — was ik niet, Hilary?”

Hilary begon den hond te streelen.

„Toen maakten wij kennis met elkander.”

„Hou even op,” zei ik. „Hoe gebeurde dat?”

Mevrouw Hilary bloosde.

„Wel, we waren beiden altijd op de pier,” legde ze uit. „En, op een of andere manier maakte Hilary kennis met vader, en — en vader stelde hem aan mij voor.”

„Ik ben blij dat het niet erger was,” zei ik. Ik dacht aan juffrouw Phyllis, die met wijd geopende oogen zat te luisteren.

„En dan, weet je, vader was er niet altijd; en eens of tweemaal ontmoetten we elkander op de rots. Herinner je je dien ochtend, Hilary?”

„Welken ochtend?” vroeg Hilary, met alle macht den hond streelend.

„Wel, dien morgen had ik mijn witte serge aan. Ik had een bad genomen en mijn haar hing los om te drogen, en toen zei je dat ik er uitzag als een meermin.”

„Dragen meerminnen witte serge?” vroeg ik; maar niemand nam de minste notitie van me — en terecht.

„En je vertelde me zooveel van je zelf; en toen merkten we dat we laat waren voor de lunch.”

„Ja,” zei Hilary, plotseling den hond vergetend, „en je moeder wierp me een vreeselijken blik toe.”

„Ja, en toen vertelde je me, dat je heel arm was, maar dat je dat niet helpen kon; en je zei dat je veronderstelde, dat ik onmogelijk...”

„Wel, ik kon niet denken...”

„En ik zei dat je een domme jongen was; en toen...”

Mevr. Hilary brak plotseling af.

„Hoe verrukkelijk!” merkte juffrouw Phyllis op, als in een droom.

„En herinner je je,” vervolgde Mevr. Hilary, haar borduurwerk neerlegend en de handen op de knieën samenvouwend, „dien ochtend toen je vader ging spreken?”

„Wat was er toen een kabaal!” zei Hilary.

„En wat volgde er toen een verschrikkelijke week. Ik ben in mijn gansche leven nooit zoo ellendig geweest. Ik huilde mijn oogen rood, en toen baadde ik ze weer een uur lang, en toen ging ik naar de pier, en je was daar — en ik mocht niet tegen je spreken.”

„Ik herinner het me,” zei Hilary, zachtjes knikkend.

„En toen, Hilary, liet vader mij roepen en zei dat er niets aan

te doen was; en toen zei ik dat ik nooit iemand anders zou trouwen. En toen zei vader: Kom, kom, huil maar niet. We zullen zien, wat moeder zegt."

"Je moeder was een schat," zei Hilary, het vuur oppokend
 „En dien avond . . . ze hadden mij er niets van gezegd en ik kwam beneden zonder van kleding te veranderen, precies zooals ik was; ik zag er verschrikkelijk uit in een oud zwart vodje — Neen, Hilary, zeg niet dat het mooi was!"

Hilary, niet overtuigd, schudde het hoofd.
 „En toen ik in het salon kwam, was daar niemand dan jij, en langen tijd konden we geen woord zeggen. En toen kwamen vader en moeder binnen. En — herinner je het nog, Hilary, dat van na het diner?"

"Ik herinner het me," zei Hilary.
 Er was een lange pauze. Mevr. Hilary staaide in het vuur; de oogen van juffrouw Phyllis waren in zalige verrukking op den zolder gevestigd; Hilary keek naar zijn vrouw; ik, dat het veiligst achtend, beschouwde mijn eigen laarzen.

Ten laatste verbrak juffrouw Phyllis de stilte:
 „Hoe allerliefst!" zei ze.
 „Ja," zei Mevr. Hilary. „En drie maanden later waren we getrouwd."

„Den tienden Juni," zei Hilary, peinzend.
 „En we hadden de liefste kamertjes ter wereld! Herinner je je die eerste kamers, lieve? Zoo klein!"

„Geen onaardige kamers," zei Hilary.
 „Hoe vreeselijk lief!" riep juffrouw Phyllis.
 Ik voelde dat het tijd werd om tusschen beiden te komen.

„En is dat alles?" vroeg ik.
 „Alles? Wat bedoel je?" zei Mevr. Hilary, even opschrikkend.
 „Wel, ik bedoel, gebeurde er niets anders? Waren er niet wat meer moeilijkheden, of misverstanden? Was er verder geen tegenwerking meer of iets van dien aard? Waren er in 't geheel geen complicaties?"

„Neen," zei Mevr. Hilary.
 „En heb jelui nooit getwist, of het eens afgebroken?"
 „Neen."

„Kwam er niemand tusschen jelui?"
 „Neen, alles ging uitstekend! Natuurlijk!"
 „De familie van Hilary maakte zich misschien onaangenaam?"

opperde ik, met een straal van hoop.
 „Ze werden allen op staanden voet op haar verliefd," zei Hilary.
 Toen rees ik op en ging met mijn rug naar het vuur staan.

„Ik weet niet," merkte ik op, „hoe juffrouw Phyllis er over denkt —"
 „Ik zou zeggen dat het verrukkelijk was, mijnheer Carter."
 „Nu, wat mij betreft, ik kan alleen maar zeggen, dat ik nooit van mijn leven van zoo'n vervelende affaire heb gehoord."

„Vervelend!" stamelde juffrouw Phyllis.
 „Vervelend!" mompelde Mevr. Hilary.
 „Vervelend!" zei Hilary, zich verkneuterend.

„Dat was het," zei ik streng, „zonder een sprankje interesse van het begin tot het einde; zulke dingen gebeuren bij duizenden. Het is de alledaagschheid zelf. Ik had nog enige hoop toen je vader een ferme houding aannam, maar . . ."

„Moeder was zoo'n lieveling," onderbrak Mevr. Hilary.
 „Juist je moeder bedierf de heele situatie. Toen dacht ik dat Hilary misschien zijn betrekking zou verliezen, of een oude liefde zou voelen opvlammen, of iets zou doen, dat een beetje interessant was."

„Het was een goddelijke tijd," zei Mevr. Hilary.
 „Ik begrijp niet, waarom je het mij verteld hebt," vervolgde ik.
 „Ik weet niet, waarom ik het deed," zei Mevr. Hilary droomerig.
 „Een dergelijk engagement is alleen te verontschuldigen," merkte ik op, „door een diep ongelukkig huwelijksleven daarna."

Hilary stond op en ging naar zijn vrouw.
 „Je borduurwerkje valt op den grond," zei hij.
 „Er is geen woord van waar," zei ik.
 „Het is wel zoo," hield hij vol, en hij raapte het op en gaf het haar. Juffrouw Phyllis lachte verrukt. Hilary streelde de hand van zijn vrouw.

„Wij verontschuldigen het niet," zei hij.
 Ik zag op mijn horloge. Ik vermaakte me niet erg.
 „'t Is bepaald nog erg vroeg, beste kerel!" zei Hilary.

„'t Is bij elven. We hebben een half uur met die geschiedenis verspild," zei ik knorrig, de hand aan mijn gastvrouw reikend.
 „O, ga je heen? Goeien avond, mijnheer Carter." Ik wendde me tot juffrouw Phyllis.

„Ik hoop niet dat u denkt dat alle liefdesaffaires zoo zijn," zei ik, maar ik zag dat haar lippen zich plooiden tot „allerliefst" en ik verliet haastig de kamer.
 Hilary ging mee om mij uit te laten. Hij verontschuldigde zich en schaamde zich over zichzelf.

„'t Spijt me vreeselijk, beste vent," zei hij, „dat we je verveelden met onze herinneringen. Ik weet natuurlijk, dat ze voor andere mensen niet interessant kunnen zijn. Vrouwen zijn zoo geweldig romantisch."

„Probeer dat nu maar niet met me," zei ik, „je waart al even erg als zij."
 Hij lachte en leunde tegen de deur.

„Ze zag er zoo verrukkelijk uit in dat witte japonnetje," zei hij, „met dat haar . . ."
 „Hou op!" riep ik. „Ze zag er precies uit als honderden anderen."

„Mijn hoofd af als het waar is!" zei Hilary. Toen zag hij mij eenigszins peinzend aan.

„Zeg, ouwe jongen, ben je zelf nooit verliefd geweest?" vroeg hij.
 Ik riep een hansom cab aan.

„Omdat, zie je, je dan zou kunnen begrijpen hoe iemand zich iedere . . ."

„Goeien avond," zei ik. „Ik vermoed ten minste dat je niet naar de club komt?"

„Wel, ik denk van niet," zei Hilary. „Kom, kom, beste vent, het spijt me dat we je verveeld hebben. Natuurlijk, als iemand nooit . . ."

„Nooit?" bromde ik. „Wel twintig maal."

„Nu dan, is het niet . . .?"

„Neen," zei ik. „Dat is het juist dat die histories als de jouwe zoo helsch . . ."

„Wat?" vroeg Hilary, want ik hield op om mij een sigaret aan te steken.

„Zoo helsch vervelend maakt," zei ik, in mijn cab stappend.
 (Wordt vervolgd.)

DE IJSVOGEL.

„Saevis tranquillis in undis" — kalm te midden der onstuimige golven — was de bekende leus van Willem den Zwijger. Een penning uit de dagen van den „Vader des Vaderlands" stelt de zee voor, met een „te water gaande" kruik, op welke een ijsvogel toevliegt. Jan van Oort vervaardigde naar deze medaille een aquarel, welke bestemd werd voor Prinses Juliana en geplaatst wordt in het voorhuis van het nieuwe buitenverblijf der Koningin „De Ruygenhoek" te Scheveningen.

Deze symbolische voorstelling herinnert ons het verhaal van Halkyone, zooals het door Ovidius in zijn „Metamorphosen" wordt medegedeeld en dat op het volgende neerkomt.

Halkyone, dochter van Aiolus, den bestuurder der winden, leefde in gelukkigen echt met Keyx. Toen een waarzegger dezen naderend onheil voorspeld had, besloot hij zich op reis te begeven naar Karos in Klein-Azië, waar zich een tempel van Apollo, den god der waarzeggers, bevond, om het orakel aan deze plaats te raadplegen. Halkyone smeekte haar geliefden gemaal of van de reis af te zien of haar te vergunnen hem te vergezellen, welk laatst verzoek, met het oog op de gevaren, aan den tocht verboden, niet kon worden ingewilligd. Reeds was de vaart gedeeltelijk afgelegd toen een woedende storm losbrak. Nadat het schip in een kolk was gesleurd, tracht Keyx zich vast te klampen aan een stuk wrakhout. Evenals zijn metgezellen verdwijnt hij helaas in de diepte, onder het uitroepen van den geliefden naam Halkyone.

Gedurende de afwezigheid van haar echtgenoot had de trouwe gade niet verzuimd offers aan Hera, de moeder der goden, te brengen, smeekend om behoud van haar man, totdat zij, in een angstigen droom, van Iris, de bodin der goden, de vreeselijke waarheid moet vernemen. De schim van Keyx verscheen aan Halkyone om haar het onheil kenbaar te maken. Dan, bij het aanbreeken van den dag, ijlt zij naar het strand, om te toeven op de plek, waar zij eens haar teerbeminde den laatsten groet had toegewuifd. En als haar blik onafgewend op de zee tuurt, ontwaart zij, tot haar ontsteltenis, het steeds nader drijvende lijk. Als zij zich in de golven stort om in den dood vereenigd te zijn met hem met wien het leven haar samenbracht, wordt zij veranderd in een ijsvogel. Nauwelijks heeft deze zich neergezet op de borst van den doode, of deze voelt zich bij die aanraking met nieuw leven beziel en beiden leven, in liefde vereend, als ijsvogels voort.

Jaarlijks houdt Aiolus tweemaal zeven dagen de winden vast; ten einde Halkyone gelegenheid te geven op een drijvend nest rustig haar eieren uit te broeden. Haar naam, die afgeleid is van twee Grieksche woorden, van welke het een „zee" beduidt en het andere in beteekenis gelijk is aan ons „broeden" zal tot dit volksgeloof aanleiding hebben gegeven.

De klaagtonen van de van haar geliefde gescheiden Halkyone zijn spreekwoordelijk geworden. Verschillende dichters gewagen er van. Homerus verhaalt in zijn „Ilias" hoe de ouders van Kleopatra — niet te verwarren met de verschillende vrouwen van dien naam, welke de geschiedenis ons noemt en van wie de meest befaamde de Egyptische koningin en minnares van Julius Caesar en na diens dood van Antonius, is — haar dochter den bijnaam Halkyone geven, naar de schoonvoetige Marpessa, die door Apollo aan haar gade Idas ontroofd werd en het lot van den treurende ijsvogel deelde. (Volgens een oud gebruik gaf men aan een kind vaak een naam, welke verband hield met de lotgevallen der ouders).

En ook onzen Vondel moet het beeld van den weeklagenden ijsvogel voor den geest gezweefd hebben, als hij in zijn „Gijsbrecht" de Edelingen laat zingen:

Door deze liefde treurt
 De tortelduif, gescheurd
 Van haar beminden tortel.

F. W. DRIJVER.

ONTVANGEN BOEKEN, ENZ.

Het conserveeren van levensmiddelen, door D. van der Meulen, Leerares in Koken en Voedingsleer aan de Dordtsche Industrie- en Huishoudschool. No. 73, Practische Bibliotheek. Baarn. — J. F. van de Ven.

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HERNEN, ACHTERZIJDE.

HET KASTEEL HERNEN.

HERNEN (Hyrnen, Hirnen, Herne) was eertijds eene vrije, onmiddellbare heerlijkheid, welker eigenaar onder den hoogen adel werd gerangschikt. In een oorkonde van 1390 wordt het beschreven als: „het huys tot Hyrnen mit der veste, erve, guet, gericht, hoge ende lege, ende mit der heerlichenen dairtoe gehorende ende mit allen synen rechten ende toebehoeren.”

Reeds een paar eeuwen vroeger bestond een geslacht, dat zich naar deze bezitting noemde: zoo vermeldt van Spaen in zijne „Oordeelkundige Inleiding tot de Historie van Gelderland,” dl. IV: Gerhard van Herne, 1183; Dirk van Hernen, ridder, edel heer, 1247, en Willem van Hernen, edel heer, 1263.

De heerlijkheid — dus oorspronkelijk in het bezit der van Hernens — werd omstreeks 1357 gesplitst. Tengevolge van haar huwelijk met Wessel van den Boetselaer bracht Christina, dochter van Robrecht van Appeltern $\frac{2}{3}$ gedeelte in het geslacht van den Boetselaer.

Rutger van den Boetselaer en zijn zoon Wessel gaven hun gedeelte van Hernen over aan den graaf van Cleef, die in 1386 Arnt van Hoemen tot Amersooi, en in 1398 diens zoon Gerrit van Hoemen daarmede beleende.

Het overige $\frac{1}{3}$ gedeelte, het huis met zijn erve enz., geraakte in het bezit der van Driel's. In 1390 stond Alard van Driel dit gedeelte af aan Willem I van Gelre, Gulik en Kleef, die het in hetzelfde jaar verpandde aan Arnt van Lyenen, richter van Tiel en Ambtman van Nederbetuwe; het moet echter spoedig zijn ingelost, want in 1402 beleent hertog Reinald IV Herman van Meeckeren ermede.

In 1406 kwam het tengevolge van het huwelijk van Elisabeth van Meeckeren met Johan van Wyhe in het bezit van diens geslacht. Vermoedelijk werd Herman van Wyhe in 1465 weder met de gansche heerlijkheid beleend.

Als een gedenkwaardig feit in de geschiedenis van dit geslacht van Wyhe deelt J. Anspach in zijne beschrijving van de heerlijkheid Hernen, opgenomen in de Geldersche Volksalmanak van 1877, mede, dat Christina van Wyhe († 1623) en Catharina van Wyhe, dochters van Reinier van Wyhe († 1571) en Margriet van Egeren († 1563), beide op den 17 April van het jaar 1575 te Genneep in het huwelijk traden, Christina met Otto van Wyhe tot Echteld († 1616), Catharina met Hendrik van Maschereel, Heer van Balgooi en Opijnen; en dat dit dubbel huwelijksfeest werd opgeluisterd door een in het Latijn en Nederduitsch gedicht huwelijkslied (ca:men conubiale), waaraan vooraf ging het distichon numerale: „More reCepto Vna BaLgoIVs EChteLIVsqVe Heros SaCra torI GenneepII CeLebrat.” 1)

Maria van Wyhe huwde in 1609 met Gerhard van Reede van Saesfelt en bracht daarmede de heerlijkheid in het geslacht van Reede.

In het jaar 1682 ging de heerlijkheid door verkoop over op Philip Hendrik van Steenhuys, welke verkoop publiek werd aangekondigd als volgt:

„Die oude, vermaerde, vrye halsheerlicheyt Hernen, ende groot casteel uyt sijn grachten tegens geweldt opgebout, waervan die fondamenten ende de mueren bovengemeen dick sijn, met sijn toorens, optrekkende brugge, voorplaets, schuur, poirt, als anders versien, neffens visscherye ende gracht, gelegen in Gelderlandt, tusschen Maes en Wael, aen het hooghe ende leeghe, meest watervry van doorbraeck wegens haer cade; daertoe gehorende ongeveer vierdehalff hondert graserf —, pacht- ende thinsgoederen, neffens andere tynsen jaerlycx, ende erfpagten van 58 gl., erfpagten van 9 malder rogge, schoone en vermaerde visscheryen, wintmolen, aenstellen van richter, scholt, secretaris en schepenen, collatie der pastorye, vicarye ende custeriey aldair-jachtgerechtigheden ende conynewaranden, duyvevlugten, bos: casien, weyen, boschlanden, neffens drie hoven, als: den Vackacker, den Tempelet en den Berghschen hoff, met nog den Loeffert; weyders vrey gheley, de vondt, diensten der ingesetenen, particuliere schaepsdriften, ende voorders alles wat een oude jurisdictie eygen is. Iemandt, hierinne gaedinge hebbende, koome op donderdag 22 april naar den ouden, oft 2 mey, nieuwen stijl, binnen Nymegen in den Toelast aen de Waterpoort en hoore de voorwaerde lesen en doen haer profijt.”

Ongeveer 1 $\frac{3}{4}$ eeuw is de heerlijkheid in het bezit van dit geslacht van Steenhuys gebleven, waarna zij overging aan de familie de Bethune tengevolge van het huwelijk van Victoire Charlotte Ghislaine barones van Steenhuys met Guillaume, Auguste, Albert Maximiliaan, graaf de Bethune omstreeks 1830. Hun dochter Euphémie Josephine Ghislaine gravin de Bethune, bracht de bezitting in het geslacht d'Ennetières tengevolge van haar huwelijk met Victor, Theodore Joseph graaf d'Ennetières in 1848.

Laatstgenoemde verkocht in 1891 Hernen aan Jhr. Mr. Dr. Cornelis Jacob den Tex; thans behoort de heerlijkheid aan diens zwager, den oud-kolonel der Cavalerie Adriaan Jacob Paul Metelerkamp van Bronkhorst.

Het kasteel Hernen, in het dorp ^{*}Hernen ^{*}(Gemeente Bergharen), in het land van Maas en Waal gelegen, is van het station Wijchen aan de spoorlijn Nijmegen—'s Hertogenbosch in ongeveer een uur gaans te bereiken.

Is men in het dorp Hernen aangekomen en slaat men den recht tegenover de Roomsche-Katholieke kerk aldaar gelegen weg in, welks ingang door twee met bollen bekroonde steenen pilaren is geflankeerd, dan bereikt men na slechts weinige schreden door een zeer indrukwekkende laan van oude linden en over het thans met boomen en heesters beplante terrein, waarop eertijds de voor-

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HERNEN, RECHTERZIJVLEUGEL.

burcht en de bijgebouwen stonden, het kasteel, dat, al moge het in de geschiedenis der middeleeuwen een slechts onbelangrijke rol hebben gespeeld en binnen zijn muren geen herinnering bewaren aan een gedenkwaardig verleden, echter door zijn stoeren bouw en schilderachtig aanzien zeer de aandacht trekt.

Hoewel de uit de 15e eeuw dagteekenende zware vierkante slot-toren op den Z. O. hoek van het gebouw, — o. a. voorkomend op de prent van het kasteel uit 1732 in „het Verheerlijkt Nederland” — wegens bouwvalligheid is gesloopt en de kasteelgracht aan de voorzijde is gedempt en daarmee tevens de „optrekkende brugge” voor de slotpoort is verdwenen, vormen toch de uit baksteen opgetrokken 16e eeuwse voorgevel, door de poort en enkele ramen onderbroken en met bergsteenen banden en fraaie ankers versierd, het breede leien dak, de aan den rechterzijvleugel grenzende trapgevel en de uitgekraagde achtkantige hoektoren een verrassend geheel, terwijl de zijvleugels van het kasteel en de achterzijde met haar sterke, door een hooge spits gedekte, ronde hoektoren rechts, de erker in het midden en het uitgekraagde spietorentje links, zich thans nog spiegelend in de oorspronkelijke slotgracht, nog volkomen het „groot kasteel uyt sijn grachten tegens geweldt opgebout,” te aanschouwen geven.

De poort, waarboven het jaartal 1555 vermeld staat en een steen is aangebracht met de wapenfiguren van den toenmaligen Heer Reinier van Wyhe (op zilver een halve roode leeuw, getongd van blauw, genageld en gekroond van goud) en diens vrouw Margriet van Egeren (op zilver een zwarte vleermuis), is overdekt met twee steenen kruisgewelven, welke ribben op gebeeldhouwde draagsteenen rusten. Zij verleent toegang tot de binnenplaats, welke aan alle vier zijden door hooge slotgebouwen is omgeven. Ter linkerzijde bevindt zich het heerenhuis, dat alleen in den jachtijd in gebruik is bij den tegenwoordigen eigenaar; het bevat niets bezienswaardigs. Daaraan sluiten zich de linkerzijvleugel welke eerst in het einde der 18e eeuw schijnt te zijn voltooid en de rechterzijvleugel, die met de achterzijde van het kasteel het oorspronkelijk uit de 15e eeuw dagteekenend hoofdgebouw vormt en het vertrek bevat, waarin vermoedelijk de Rooms-Katholieken tusschen 1648 en 1800 tot het houden van godsdienstoefeningen samen kwamen. Immers sedert hun kerkgebouw in 1648 aan de Protestanten was overgegaan, hielden zij, eerst tersluiks, later onder vermoedelijke toelating en bescherming van de overheid, kerk op het kasteel.

In de acta der van 10—13 Augustus 1653 te Arnhem gehouden Geldersche Synode leest men dan ook: „also o.m. op de stelt 2) tot Hernen publicque samenkomsten worden gehouden, oock kloppen 3) worden gebruyckt om stervende personen te berechten 4), so wordt de Ew. Synodus verzocht om een present en krachtich

remedie, daerdoor dit ergerlick en verderflick quaet met den eersten moge worden geweert.”

Maatregelen tegen dit „ergerlick en verderflick quaet” schijnen echter niet „met den eersten” te hebben geholpen. Althans uit een in het Archief van het voormalig Hof van Gelre berustend document blijkt, dat de weduwe van meergenoemden Gerhard van Reede, Maria van Wyhe, in den jare 1657 een priester van het Minderbroederklooster te Megen op het kasteel ontving om aldaar te prediken en de mis te bedienen. Soldaten uit de Schans de Voorn, als boeren verkleed, namen den geestelijke gevangen, wat aanleiding gaf tot een vechtpartij tusschen hen en de bedienden van het slot, waarbij de soldaten het onderspit dolven. De bedienden stelden den priester daarop onder oogluiking van den rechter in vrijheid. De zaak kwam echter voor het Hof van Gelderland en de douairière van Hernen werd tot verschillende geldboeten veroordeeld.

Naar alle waarschijnlijkheid hebben deze kerkelijke bijeenkomsten op het kasteel plaats gehad tot omstreeks 1800, toen het kerkgebouw te Hernen weder aan de Rooms-Katholieken werd afgestaan.

In den hoek door den linkerzijvleugel en het achtergedeelte van het kasteel gevormd, treft men een lage vierkante traptoren aan, waarin zich de toegang bevindt tot de ruime gewelfde kelders en de gevangenis, die nog herinnert aan den tijd, toen Hernen een hooge heerlijkheid was met eigen rechtsgebied, en waardoor men tevens de thans door den rentmeester bewoonde achterzijde en rechterzijvleugel van het kasteel bereikt.

Behalve de reeds genoemde erker treft men ook in de in deze gedeelten van het slot gelegen vertrekken niets merkwaardigs aan. Van ongemeene muurbehangsels en paneelschilderingen, welke Anspach nog in 1876 in een tweetal vertrekken van het kasteel schijnt te hebben gezien, is geen spoor meer over.

Wat echter in het gebouw bijzonder de aandacht trekt, is de in den buitengewoon dikken buitenmuur besloten, oorspronkelijk open en thans door verlenging van het dak overdekte weergang, welke nagenoeg ononderbroken aan de achterzijde en den rechterzijvleugel van het kasteel doorloopt en welks schietgaten even onder den benedenrand van het dak zichtbaar zijn. Alleen reeds om deze schuttersgang mag het slot Hernen onder de merkwaardige kastelen van Nederland worden gerangschikt.

Arnhem.

MR. PIET SMIT.

1) In zijn bovengenoemde beschrijving heeft Anspach dit gelegheidsgedicht als een proeve van Geldersche versificatie in zijn geheel overgenomen.

2) Het woord „Stelt” is afkomstig van het Angelsaksisch „Stilt” en duidt op iets hetwelk hooger ligt dan zijn omgeving.

Het is zuiver bewaard gebleven in het dialect van het land van Maas en

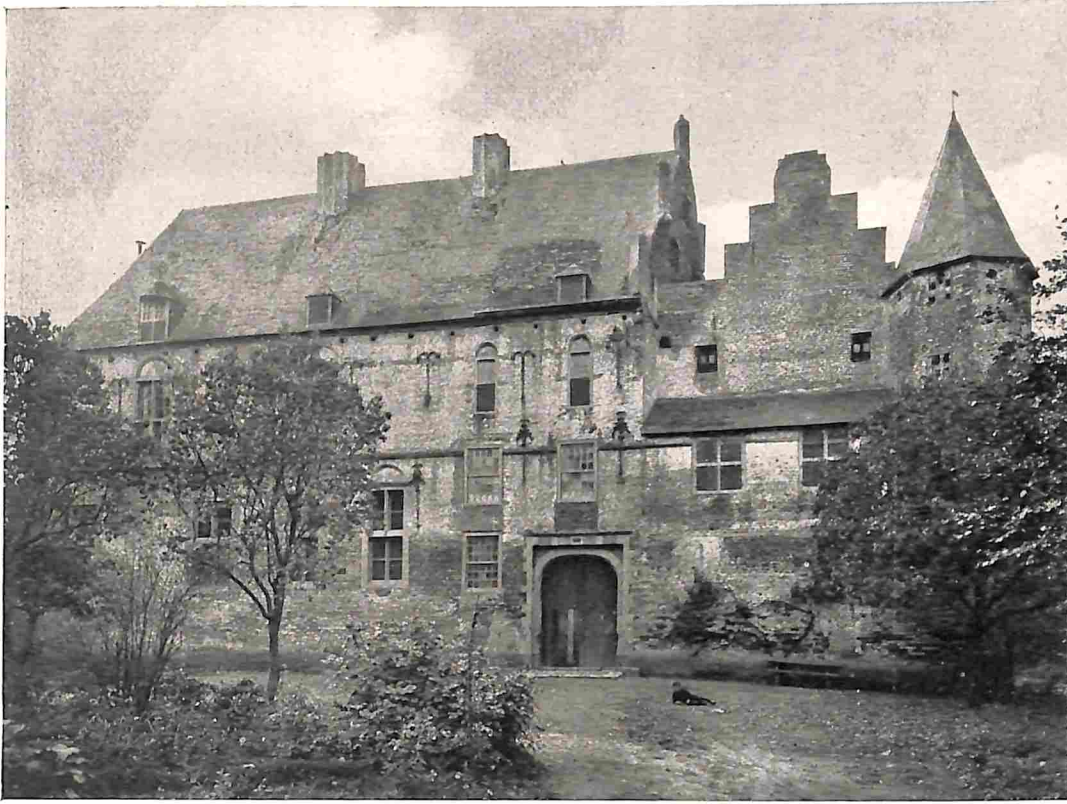

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL HERNEN, VOORZIJDE.

Waal, o.a. in verschillende plaatselijke benamingen, als: „de Steltakkers” te Horssen, zijnde een streek bouwland in een hooggelegen deel van den polder; „de Steltsche Leigraaf”, onder Bergharen, d. i. de leigraaf op het hooggelegen bouwland in dat dorp. Ook te Hernen vindt men een hooggelegen stuk land, de „Stelt”. In het onderhavig geval wordt echter met „stelt” vermoedelijk bedoeld de „Steltkamer” of „Steltenkamer”, een vertrek dat, gebouwd boven een kelder, eenigszins hooger was gelegen dan de andere vertrekken in het kasteel.

(Deze toelichting werd mij welwillend verstrekt door den heer C. A. Hiebendaal, te Ubbergen.)

3) Geestelijke zusters.

4) De genademiddelen der R. K. Kerk toedienen.

IN DEN STRIJD OM HET BESTAAN.

DRALEND en bedeesd was de Lente gekomen, onzeker nog waren hare schreden, als van een kind, dat jong en onervaren niet zonder hulp zijn weg durft gaan.

Maar nauwelijks hadden hare voeten de aarde beroerd of ziet, overal ontplooide zich het leven en groeiden uit de schijnbaar doode aarde hare kinderen tot een groot en machtig leger. Onder de warrende guirlandes van de braamstruik keken de zonnekoppes van het speenkruid en schitterden en glansden, dat een ieder moest zien, dat het lente was. Nog zeide de almanak, dat Winter regeerde, doch buiten in het bosch aan den oever der beek op de weilanden, in de zandwegen, daar overal was Lente voorbijgegaan en had alles een „ontwaak,” „ontwaak” toegeroepen.

Onder de zwarte korst der aarde, onder het dikke mos der bosschen, in de vette modderlaag der slooten, op alle onzienbare plaatsen had men de tegenwoordigheid van het voorjaar gevoeld en heel de natuur drong naar buiten, naar het levenwekkende zonnelicht.

Het klein hoefblad had zich niet eens den tijd gegund om op zijn bladeren te wachten en priemde zijn gele flambouwtes door de zwarte aarde en liet zich van alle kanten door het zonnelicht kussen, zoodat het van louter pret zijn bloemblaadjes ontplooidde en zelf wel een klein zonnetje geleeke.

Tusschen de hooge oever op een beschut plaatsje uit het water van het snelvlietende beekje stak zelfs op langen steel een knop van een dotter omhoog en wiegde met diepe zwaaiing heen en weer, telkens en telkens het heldere nat kussend.

Goud bepoederd hingen de elzenkatjes als sierlijke franje neer tot op het water en heller nog van tint — met een lichter kleur van gouden stuifsel over hare dikke koppen, staken de wilgenproppen omhoog, waartusschen zich ook mengde een kleinere familiesoort met zilveren nopjes aan glanzend-bruine twijgen.

Dikke hommels, nijvere bijen hadden het gewaagd hunne schuilplaatsen te verlaten en dronken zich zat aan den zoetgeuren bloesem van hazelaar en wilg.

Zoo was de lente gekomen, onverwacht; angstvallig had zij hare intrede gedaan, maar met den dag krachtiger en fierder wordend, ontluikend als een knop om zich te ontplooiën tot eene schitterende roos waarvan de geur zich in het rond verspreidt. In het struikgewas hoorde men murmelende klanken, een stamelend ruischen van tonen, dag aan dag sterker, groeiend tot een krachtig lied, totdat in onbedwingbaren drang het lentelied schalde door de bosschen en langs de groenende oevers der beek.

Zoo werd Lente geboren.. . . .

Op een over de beek hangenden tak rust de vischdief. Onbewegelijk, met den grooten kop naar beneden gebogen,

met de scherpe oogen turend naar het water, is het wat vormen aangaat een gedrochtelijke vogel.

De kop is veel te groot in verhouding tot het gedrongen lichaam, de staart veel te kort in verhouding tot kop en lijf. Alleen de sterke, groote bek past bij den krachtigen kop en hierdoor geeft het geheel blijk van grooter kracht, dan men in dezen betrekkelijk kleinen vogel zou vermoeden.

De zonnestralen spelen over zijn kleurrijg blauw, groen en rood gevederde en het kleurenspeel dat hem omgeeft trekt het oog, zoodat men hem reeds op grooten afstand ziet zitten.

Plotseling richt de vogel zich een weinig op, de pooten omklemmen den tak vastter, de vleugels laat hij een weinig zakken, een lichte siddering gaat door de staartvederen en nu, sneller haast dan een bliksemstraal schiet hij naar beneden duikt onder en komt op hetzelfde oogenblik bijna, met een blinkende, spartelende visch boven. Een schelle, piepende kreet schalt over de beek, het is de vreugde-roep van den ijsvogel.

Verscholen onder de knoestige stammen en worteltakken van een eikenstruik, die van ouderdom ruig, breeduit zich over de beek laat groeien, loert de gestreepte duivel, de roover der wateren, de snoek.

Koud blikken de uitdrukkingloze oogen voor zich uit, wreed hangt de bovenkaak over de onderlip, roofdierachtig, gelijk een tijger doet, beweegt de staart met de gaffelvin aan het eind in lichte, langzame zwaaiing, en regelmatig openen en sluiten de bloederigen kieuwen zich bij het ademhalen.

Achter dit koele, onverschillige masker verbergt de snoek echter zijn haat, de steeds groeiende vijandschap, die hij ten laatste is gaan voelen voor dien kleurigen vogel, die, ofschoon niet een van zijn soort, met hem durft en kan wedijveren in het vangen van de prooi. 't Is dezen dag niet de eerste maal, dat hem de buit voor den neus werd weggekaapt en dagelijks moet de snoek ervaren, dat waar de ijsvogel zijne tenten opgeslagen heeft, de vischvoorraad zeer vermindert en hij zoodoende door dezen concurrent gedwongen zal worden een ander jachtterrein te zoeken, wanneer de tijd weder aanbreekt, dat de winterslapers zich in de modderlaag gaan verschuilen voor de naderende koude.

Noode zal de snoek de plaats verlaten, want hij houdt niet van trekken en reizen. En dwingt het voorjaar, de tijd der voortplanting hem nu spoedig om zijne standplaats te verlaten en het ondiepe water, waar de zonnestralen den bodem beter kunnen bereiken, op te zoeken, deze reis is slechts tijdelijk, want zoo gauw is deze roeping vervuld of onder den eikenstam zal wederom met scherp blik de roover loeren op zijne prooi.

De doordringende oogen van den ijsvogel hebben hem al sedert lang gevonden. Hij weet echter, dat deze visch te zwaar en te sterk voor hem zou zijn en onverschillig tuurt hij langs den snoek heen naar de zilvergeschubde vorentjes, die onbewust van het zich beneden en boven hen bevindende gevaar, dartelen en joelen in paarlemoeren stralengeschitter.

Het lichtgroene loover der zilverstammige berken, het teere weefsel van den lariks, met de roode nopjes daartusschen, wedijvert in schoonheid met het malsche groen van beuk en linde.

De blank gepolijste stammen der beuken, de met zilvermos begroeide takken der eiken weerspiegelen zich in de beek, werpen hier schaduwbeelden, daar weder lichtplekken en geven tesamen een altijd wisselend tooneel van kleurenspeel.

In ongebreidelde dartelheid jaagt de beek over den parketvloer van kleurige kiezelsteentjes tusschen hare oevers door, vormt waar een boomstam haar den doorgang belemmert, een watervalletje, om een eind verder wederom kalm en bezadigd een oogenblik voort te stroomen, totdat de een of andere hindernis haar opnieuw eene aanleiding geeft, die schijnbare bezadigdheid af te werpen en als een overmoedig kind voort te joelen tot waar de zee haar in heur wijden schoot ontvangt. Over den bodem onder de kruinen der woudreuzen vleit zich in mollige plooiën het mos, laat zich in overdadige volheid afhangen van de kanten van den boschweg, omwindt de stammen der boomen, woekert voort onder het struikgewas en werpt met losse bevalligheid ervan het water beroert.

En om en bij de beek leven de boschbewoners, dit is eene plaats van verpoozing, eene oase in de woestijn gelijk, waar verkwikking en rust is te vinden.

Des avonds, als de stralen der ondergaande zon breeduit in gouden schijn geheel het bosch te branden zetten, treedt met majestueuzen gang het edelhart te voorschijn, en begeeft zich langzaam naar het water om een bad te nemen.

Het forsche gewei op den kleinen, intelligenten kop, de dunne,

sierlijke pooten onder het sterke lichaam, de groote, zachte oogen, en de zelfbewuste gang geven verhoudingen te zien die op zich zelf onevenredig schijnend, het geheel tot eene onvergelykelijke aantrekkelijkheid maken.

Des daags bij het eerste morgenkrieken verschijnt in zijne ongeëvenaarde bekoorlijkheid het eekhoortje, de kleine, bruine page der bosschen; en zoowel des nachts als des daags bejubelt het vogellied in diepe accoorden en hooge trillers de schoonheid der schepping.

Bij twee wezens komt echter die spontane vroolijkheid nooit tot uiting.

De ijsvogel zit op zijn tak en loert in het heldere nat of vliegt schel piepend laag over het water in rechte lijn van de eene observatiepost naar de andere en de snoek staat haast onbewegelijk stil onder den eikenstam en maakt telkens en telkens weer een slachtoffer.

In den hoogen wal van de beek bevindt zich het ongeveer 1½ Meter lang gegraven hol en nest van den ijsvogel.

De drang tot voortplanting heeft hem zijn rooven een poosje doen vergeten en ijverig heeft hij de wieg voor het aanstaand kroost in orde gemaakt.

In de donkere aarde geboren, gevoed door visch, zijn de jongen reeds bijna volgroeid en gereed tot uitvliegen. Eene ondragelijke lucht van de vischresten en de uitwerpselen verraadt reeds op verren afstand de aanwezigheid van het nest en ware het niet zoo wel gekozen dan zouden zij hier niet zoo ongestoord zijn opgegroeid.

De ouders hebben het druk, daar de altijd hongerige jongen om voedsel schreeuwen. Met afgunst, met groeienden haat ziet de snoek elken nieuwen levensdag hoe zijne vijanden hem de beste hapjes weghalen, en nog nooit is het hem gelukt een van de bontgekleurde roovers te grijpen, als zij onderdoken om een slachtoffer te maken.

Ja, zelfs was 't eens gebeurd, dat toen hij juist een witvisch gegrepen had, een der vogels hem den buit half uit den bek gerukt had en met het beste deel was gaan strijken.

Van toen af zag hij zich inderdaad bedreigd en zocht zich niet alleen te wreken, doch ging voor zijn leven vechten....

Tot op zekeren morgen op den hem zoo bekenden en verafschuwden tak boven de beek een drietal jonge ijsvogels zaten en met verschrikte blikken rondkeken naar al dat licht, dat zij daaronder hadden moeten ontberen.

De joelende zonnestralen konden nog geen schittering tooveren op hun wel is waar kleurig, doch nog mat, getint gevederte. Hulpeloze beestjes waren het, die afhankelijk van de zorg hunner ouders, geduldig wachtten tot deze hun voedsel kwamen brengen. Maar dag aan dag groeiden zij, elke nieuwe levensmorgen zag hen meer ontwikkeld en reeds nu en dan tintelden de voorheen half gesloten oogjes, wanneer een dartele zilvertisch in al te groote overmoedigheid boven het water uitsprong.

Zij zagen dan hoe bliksemsnel de ouders toeschoten en hoe de bijna nooit missende greep den buit pakte, die hun tot voeder strekte.

De dood loerde echter op hen; de snoek besefte onbewust, dat deze nakomelingen van de door hem zoo gehate wezens hem ten buit zouden vallen als hij maar geduldig wachtte tot het goede oogenblik gekomen was.

Reeds vlogen de jongen in rechte lijn achter de ouders aan over de beek, reeds durfden zij onder het vliegen het water te beroeren en waagden het zelfs nu en dan even onder te duiken om zich dan hijgend en piepend op een tak te zetten en in parelregen de heldere druppels van hun vette vederen te schudden.

Ook kregen zij reeds hun lessen in het visschen. De ouders wierpen een tot stervens toe gewonde visch op het water en deze wisten zij dan te grijpen.

En steeds naderde het gevaar, want hoe bekwamer, hoe meer zij tot ontwikkeling kwamen, hoe zekerder de snoek zich reeds in het bezit van zijn vijand zag.

Wederom staat in vollen pracht de daggodin aan het firmament. In het oneindige blauw zweven lichte vederwolkjes van zijzacht dons.

In de zonneplekken op het water bliksemen lichte strepen van spelende vischjes en boven hen zit een jonge ijsvogel en wacht.

Daar laat hij zich plotseling vallen, duikt onder, grijpt het van gevaar onbewuste vischje vast en juist als hij weder boven komt pakt de gestreepte roover zijn vijand beet en de ouders hebben een kind verloren. Zij weten het niet, waarom hun kind niet terugkeert; zij hebben geen vermoeden van den gevaarlijken moordenaar daaronder en begrijpen het nog minder wanneer binnen enkele dagen al hunne jongen verdwenen zijn, verraderlijk door den sluiper overvallen.

Weder is de winter gekomen en met dezen zijn trouwe metgezel, de honger. In het bosch waart hij rond met van bloed rood belopen oogen, met sluipenden tred, vijandschap zettend tusschen hen, die voorheen in verdraagzaamheid met elkander leefden, wreeder en slauer makend hen, die van nature moordlustig zijn.

Tusschen het struikgewas loert de vos, bunzing en hermelijn, in de lucht zweeft de sperwer, op de landen krast de bonte kraai, boven de beek jaagt de ijsvogel en in het water onder den eikenstam staat de snoek met de zaagtanden op elkander geklemd, mager van dagen van vasten, met krimpande pijnen in de inge-

wanden, nooit slapend, altijd speurend op buit, die hem de hongerkrimp moet helpen verdrijven.

Mistroostig klinkt het schelle gepiep van den vischdief, den ijsvogel over het water, want ook hij lijdt ondragelijken honger.

De waterbewoners hebben zich meerendeels in het wier en den modder verborgen en zelden gelukt het den vogel een vischje te bemachtigen.

Voor al nu het ijs bijna de geheele beek bedekt, wordt het kwaad bij den dag erger en is hij slechts aangewezen op de enkele windgaten, waar op de vorst geen vat had.

Er flitst een bliksemlicht door het heldere water, het verdwijnt om dan weder in zilverig geschitter langs het windgat te schichten. De ijsvogel heeft het reeds bemerkt en als opnieuw het witvischje langs de opening schiet, duikt de vogel onder om het te grijpen.

Maar ook de ander, de snoek was op zijn post, lag op de loer om ook eene prooi te bemachtigen en nu hij ziet hoe zijn aartsvijand hem deze wederom zal afhandig maken, schiet hij toe, slaat met eenen machtigen zwaai van den staart den vogel suf en grijpt hem dan beet bij den vleugel om hem mede naar zijn schuilhoek te voeren. Bij instinct ziet de vogel echter dadelijk her gevaar waarin hij zich bevindt, hij wringt het lijf en tracht aan de immer toeknijpende kaken te ontkomen en dan, als hij ziet dat hem dit niet gelukt, grijpt hij in doodsangst met de klauwen den bovenkaak van den snoek en houdt met den ijzersterken bek in de oogen van zijn moordenaar. Langzamerhand echter verzwakken zijne pogingen en kort daarop hangt het kleurige, slappe lichaam tusschen de kaken van den gestreepte tijger. In zijn haat merkt deze echter niet, dat het zonlicht voor hem is verduisterd, dat hij zijne schuilplaats onder den knoestigen stam voorbij gezwommen is zonder te zien. Eerst later, als de honger

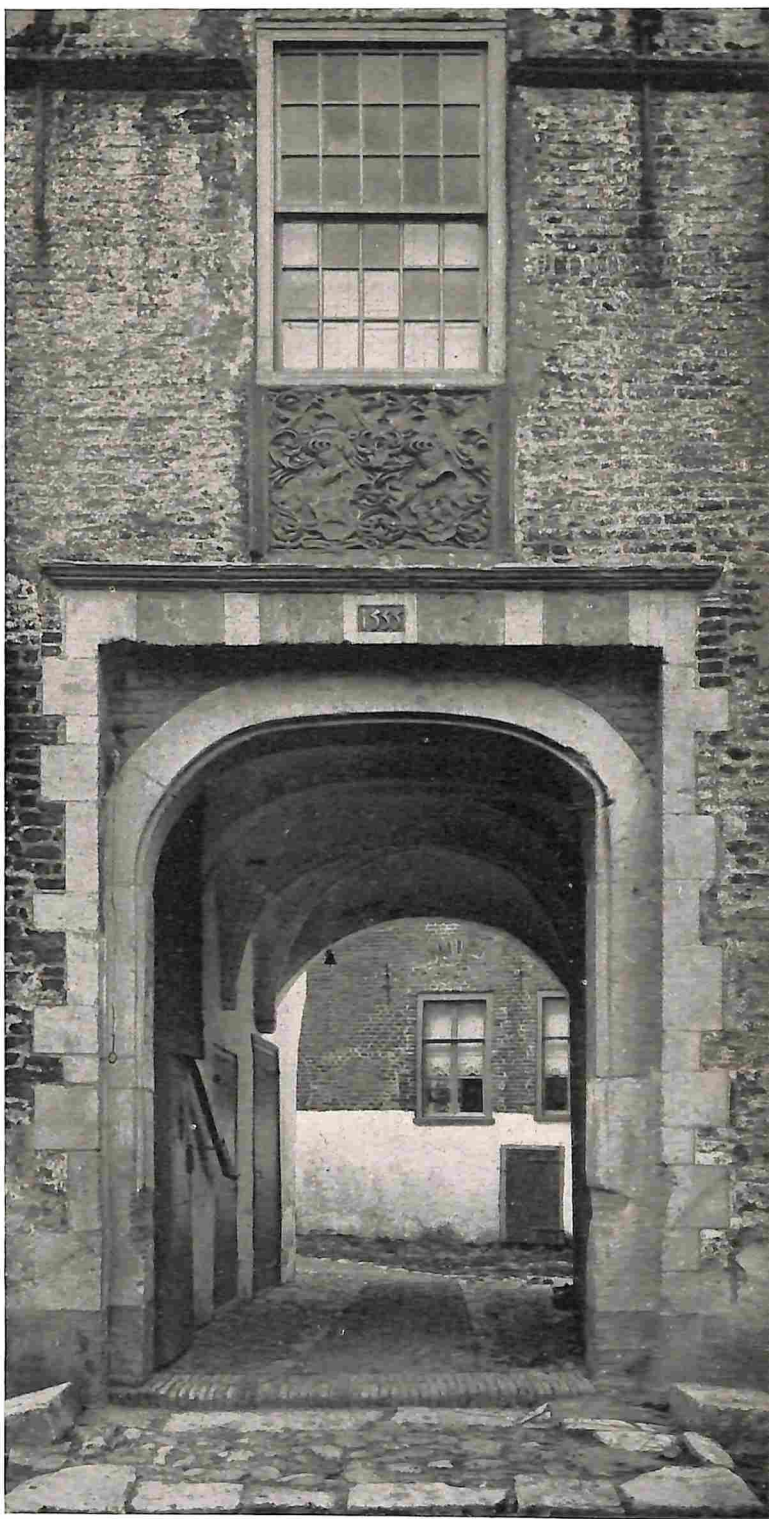

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL HERNEN. DE SLOTPOORT.

hem weder ter jacht drijft, moet hij ervaren, dat de slagen van zijn vijand hem doodelijk getroffen hebben, want blindgepikt moet hij een langzamen hongerdood sterven.

Als de lente verschijnt, als de levensadem der aarde in warmte-trillingen opstijgt, dan klinkt langs de beek het vogelenlied en daartusschen schalt de schelle roep van den ijsvogel, die een metgezel zoekt om de plaats in te nemen van hem, die in den strijd om het bestaan het leven liet.

H. E. KUYLMAN.

LETTISCHE MYTHEN EN SAGEN.

DE REUS EN DE ZEE.

AN den landweg, welke van de heerlijkheden Lubahn en Seszwegen naar Riga loopt, liggen ongeveer vijftig Kilometer van de stad, op de, van de groote Kangarbergen, naar het Zuid-Oosten zich uitbreidende vlakke, twee heuvels.

Aan het ontstaan van die bergen, vlakke en heuvels is een wonderlijke sage verbonden.

Eens leefde daar een reus, dien de ruimte tusschen de heuvels tot slaapplaats strekte; op den westelijken heuvel rustte zijn hoofd, tegen den oostelijken steunde hij zijne groote voeten.

Hij was verbazend sterk en kon bijzonder hard loopen.

Als zijn moeder den ketel op het vuur zette, om het eten te koken, ging hij naar Riga en bracht in iedere hand een paar centenaar zout mede, nog voor het eten gaar was.

Toentertijde bestonden in die streek geen andere heuvels dan de genoemde twee, ook geen moerassen of rivieren, alleen maar een groot meer, waarover iedere reiziger, die van of naar Riga ging, moest varen.

Het meer eischte dan steeds een menschenoffer. Werd dat niet gebracht, dan werd het meer toornig en verslond allen, die daar op voeren.

Eens op een dag zat de reus aan den oever en keek naar de heen en weer varende booten. —

Het meer, dat geen offer kreeg, geraakte daarover in een toemelooze woede. Die lage zelfzuchtigheid verdroot den reus, want hij was wel wat ruw, maar had een goed hart. Daarom besloot hij midden door het meer een weg aan te leggen, opdat de reizigers veilig huns weegs konden gaan.

Hij vulde een grooten zak met aarde, nam dien op zijn rug, en begon door het meer te loopen. De zak was onderaan open, zoodat de aarde daaruit liep.

Zoo ontstonden de Kangarbergen, waarop de reizigers zonder gevaar naar Riga konden gaan en er van terugkeeren.

Het meer werd daarop zoo razend van woede, dat het in drie dagen en nachten niet tot rust kwam. Het kon echter de bergen niet vernietigen, waarom de reus het uitlachte.

In onmachtigen toorn besloot het meer nu een ander bed op te zoeken. Het verhief zich in de lucht, trok als zware wolk langs het riviervak Ewst en hield stil, daar waar in een vruchtbare mooie streek, vriendelijke boeren-hofsteden stonden.

Meisjes, die aan den oever van het riviervak goed uitwaschten, zagen de wolk boven zich en hoorden een sterk knetterend geluid.

— Dat knettert alsof er schors verbrand wordt — riepen verscheidene van hen. Een zei echter: Die wolk is niets anders dan een groot meer. — Nauwelijks hadden zij dit gezegd, of de

wolk ruischte op de aarde neer en overstroomde de geheele schoone streek.

Die meisjes alleen, die het geheim van de wolk geraden hadden en den naam van het meer, werden door de golven aan den oever geworpen en gered.

Het meer heet echter nog heden „Luba” d. w. z. de schors.

HOE DE WATERVAL BIJ GOLDINGEN ONTSTOND.

Lang, lang geleden toen de Liven (Lijflanders) nog aan de kust van Koerland woonden, bevonden de Letten zich in moeilijke omstandigheden. Zij moesten om de zee te bereiken, zich door de Lijflandsche wachtposten heenslaan, zoodat aan den strijd tusschen de twee volkeren geen einde kwam.

De Livers baden booze geesten aan, de Letten vereerden echter den dondergod Perkhon. Eens rustten de laatsten zich weer tot den kamp met hun ervijand.

De Liven echter smeekten het hoofd van de booze geesten om hulp, den duivel. Die besloot de Windau af te dammen, zoodat de stad van de Letten, Goldingen, overstromd zou worden.

Te middernacht liep de duivel ongeveer twee mijl langs den stroom tot aan de Elandenfurt waar veel steenen lagen, en nam die op zijn rug.

Reeds had hij die in den stroom dicht bij de stad opgestapeld, en ging een tweeden hoop steenen halen, toen een krakende donderslag den hoofdman van de Letten wekte. Hij trad uit zijn huis naar buiten en zag dat de stroom reeds voor de helft afgedamd was. Dat kon slechts het werk van den duivel zijn.

Snel besloten liep de hoofdman naar het hoenderhok en begon als een haan te kraaien. Daardoor werd de haan wakker, die in den waan gebracht werd, dat het al dag was, en antwoordde met ver waarneembaar gekraai.

Toen dat de duivel hoorde liet hij van schrik den tweeden steenhoop vallen, want hij dacht, dat de dag al aanbrak. — Uit de steenhoop die in de Windau lag, ontsprong de waterval „Rumba,” de donderraar, de tweede echter veranderde in gips.

DE PRIESTER EN DE BEDELAAR.

Eens op een Zondag ging een priester ter kerke, om den dienst waar te nemen. Onderweg voegde zich een bedelaar bij hem. Toen zij bij een beek kwamen, vroeg de bedelaar den priester, met hem over het water te gaan.

Deze echter, die wel wist, dat hij een groot zondaar was, waagde dat niet en zocht een vlinder op. Den armen bedelaar echter droeg het water naar de overzijde, zoodat hij droogvoets daar aankwam.

Nauwelijks had de priester den kansel bestegen, toen de duivel in de kerk verscheen; hij was slechts voor den priester en den bedelaar zichtbaar en begon de potsierlijkste grimassen te maken. De priester kon zich niet bedwingen te lachen, zoodat de paar kerkbezoekers die nog niet ingeslapen waren, zich daarover verwonderden. Toen zag de duivel den priester dreigend aan en verdween.

Op den terugweg kwam de bedelaar weer naast den priester loopen die plotseling grooten dorst voelde. Zij kwamen aan dezelfde beek en de bedelaar zeide: Hier is zuiver helder water, drink. — De priester deed het. Daarna leidde de bedelaar den priester ver langs de beek, stroomopwaarts, tot aan de bron waaruit die ontsprong. Daar lag een rottend lichaam en zuiver en helder vloeide het water daaruit.

Zie nu, welk water gij hebt gedronken — sprak de bedelaar. Gij zelf zijt een aas, waaruit het woord van God, dat ge predikt, rein en onbesmet voortkomt.

Daarop leidde hij den priester, die diep getroffen was, terug.

Toen hunne wegen hen zouden scheiden, noodigde de bedelaar den priester uit, hem in zijn hut op te zoeken. — Ik zal u een dezer dagen mijn wit paard zenden, dat zal u naar mij toe brengen.

Drie dagen later stond plotseling voor de pastorie inderdaad een wit ros; de priester besteeg het en reed door een mooi berkenbosch tot voor de hut van den bedelaar. De mannen begroetten elkaar, en hoe arm de bedelaar ook scheen, hij zette zijn gast toch een glas wijn voor.

De priester dronk den wijn uit, bedankte en reed weer naar huis. Maar hoe vreemd was het hem te moede toen hij voor de pastorie kwam. Alles zag er geheel anders uit, als het was toen hij een half uur geleden wegging.

Nieuwe gebouwen, vreemde gezichten in huis en hof, ja zelfs een nieuwe wonderlijk gekleede priester.

Mijn God, wat is hier gebeurd? riep hij. Na lang heen en weer praten, want zij konden elkaar, alhoewel ieder meende

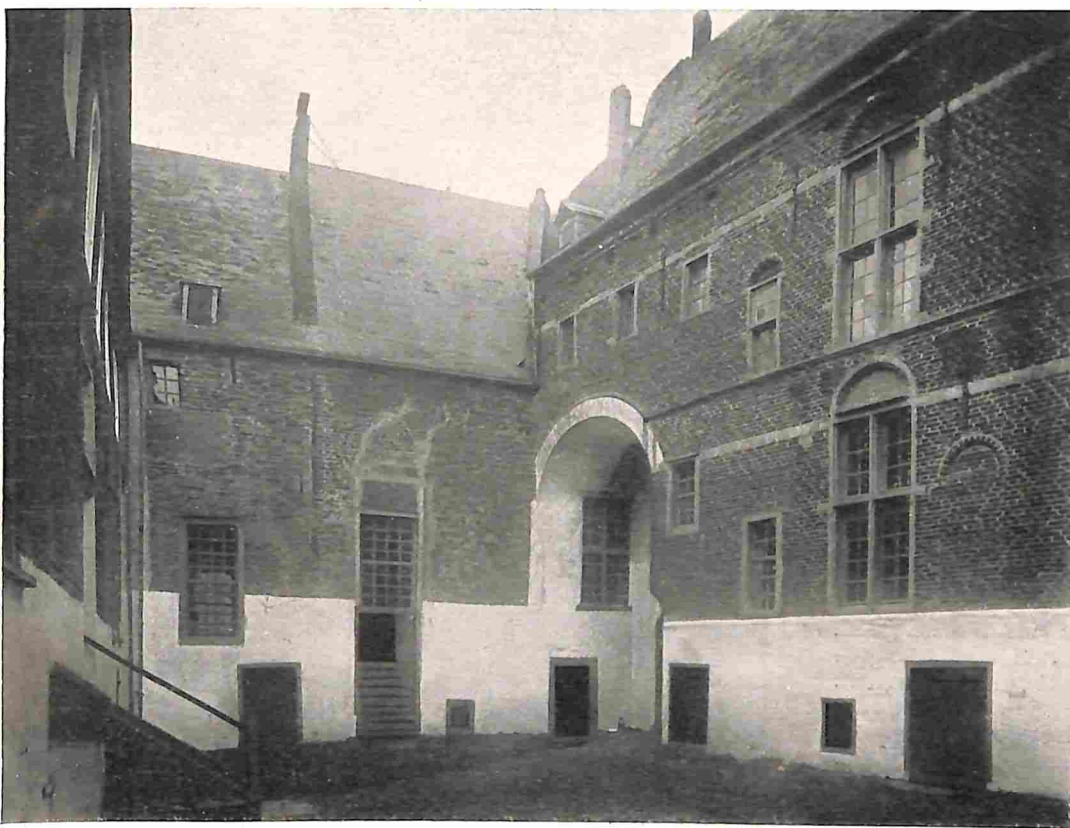

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HERNEN. DE BINNENPLAATS.

DE ESCH „YGDASIL”.

Immergroen staat hij
Over Urda's bronne.

EDDA.

Wie zal zeggen hoeveel eeuwen her, bij verschillende volken, de gewoonte bestond boomen tot voorwerp hunner bijzondere vereering te wijden. Verwonderen doet het ons allermint, dat zij deze, niet minder dan de hemellichamen, als woonsteden van hooger wezens beschouwden. In het geruisch van het loover beluisterde men de aanwezigheid der geesten. Men sloeg gade hoe plant en boom ontstonden, weenden, bloedden, zich voortplantten, schijnbaar stierven, om, na den winterslaap, tot nieuw leven te ontwaken. Het deed alles zoo aan het eigen bestaan des menschen denken, dat de gevolgtrekking nauwelijks kon uitblijven, dat ook deze voortbrengselen der natuur bezielde moesten zijn.

Ik zou te uitvoerig worden indien ik ook slechts aanstippen wilde hoe de boom een voorname rol speelde in het leven van de corypheeën uit de oudheid, een Mozes, Buddha, om van een Jona en zooveel anderen niet te gewagen.

Ook onze Germaansche voorouders hebben gevoeld het verhevene, dat uit den statigen woudreus tot den aardbewoner aan zijn voet spreekt. Zij omheinden hun heilig woud en offerden onder het lommer in den „tempel van ongekorven hout,” voor welken de eerbied soms zoo ver ging, dat zij dien niet dan gebonden betraden.

Iets van dien ouden boomcultus leeft nog altijd voort in meer dan één gebruik, in onzen tijd in zwang, zooals het planten van den Meiboom en het versieren van den Kerstboom.

Genoegzaam is, althans bij name, bekend de Wereldsch Ygdrasil, de „Alvoedende Wereldboom,” uit de Scandinavische mythologie, in de Edda geroemd als de grootste en beste der boomen, onder welks lommer de goden dagelijks in Asgard recht doen.

Zijn takken omvatten de geheele schepping en reiken tot den hemel. Door drie reusachtige wortels is hij in de aarde bevestigd, bij elke van welke een bron ontspringt. De eene wortel schiet omlaag in Nevelheim tot de bron Invervelmir, waarin veel slangen leven, die met de wereldslang Nidhög tevergeefs trachten hem door te knagen. De tweede bevindt zich bij de Mimir's bron, dus genoemd naar den reus, die uitmuntte in wijsheid en verstand, welke hij dagelijks dronk uit deze tooverbron. De derde strekt zich uit in het gebied der Asen, onder 't welk zich de Udarbron bevindt, die doordringt in het menschenland.

De drie Nornen scheppen dagelijks water uit deze bron, met hetwelk zij den boom besproeien, opdat zijn twijgen en bladen niet verdorren en zijn wortels niet verdrogen.

In den kruin van den Wereldsch zit een arend, die vele dingen weet en tusschen wiens oogen een sperwer heeft plaats genomen, terwijl een eekhoorn langs den stam op- en afklimt, ten einde tweedracht te stoken tusschen den adelaar en de wereldslang.

Honingdauw druppelt op aarde van dezen boom, welks vruchten, volgens de Edda, de sterren zijn en die door sommigen beschouwd wordt als zinnebeeld van het organisch bestaan in zijn verschillende fasen van ontwikkeling, terwijl zijn drie wortels het lichamelijke, verstandelijke en zedelijke element van dat bestaan symboliseeren. In het geruisch van den Wereldsch Ygdrasil beluisteren wij een stukje poëzie uit de kindsheid der volken, vol schoonen zin!

F. W. DRIJVER.

Foto Smit.

HET KASTEEL HERNEN. DE RECHTERVLEUGEL.

dezelfde taal te spreken, slechts moeilijk begrijpen, zeide de nieuwe priester:

God moet hier een groot wonder gedaan hebben. — Voor meer dan drie honderd jaar moet inderdaad, hier in deze pastorie, een priester geleefd hebben, die Uw naam droeg en een groot zondaar was, hij werd door een wit ros ontvoerd en kwam nooit meer terug.

Drie honderd jaar! riep de onzalige priester vol schrik uit; en ik heb toch maar één glas wijn bij den bedelaar gedronken!

Hij zonk neer en viel in stof uiteen.

DE ZONNEDOCHTER.

In overouden tijd huwde de gouden zon met de schitterende maan. Zij leefden lang gelukkig samen en waren onafscheidelijk. Zij legden zich op denzelfden tijd te slapen en verlieten hun legerstede op hetzelfde uur. Ook waren hun vele kinderen beschoren, dat waren de hemelsche sterren.

Eens echter gebeurde het, dat de zon bij het ontwaken, haar gemaal niet naast zich vond. IJverzuchtig doorspiedde zij het heelal en kwam al ras tot de ontdekking, dat de ontrouwe, de bruid van de morgenster geschaakt had. Dat was de „zonnedochter,” het kind van haar en den dondergod Pehrkon, ontsproten uit een vroegere, vluchtige verhouding met den God. — Zij zond den geweldigen bericht van het gebeurde en deze joeg den vluchtende na, terwijl alles kraakte en beefde. Hij haalde hem in juist toen hij het huis wilde binnen gaan waar hij bruiloft dacht te vieren.

Pehrkon sloeg hem met zijn vlammend zwaard in stukken.

Daardoor komt het, dat de maan soms in verminkten vorm aan den hemel verschijnt, en zich op een afstand houdt van zijn gade, die 's nachts rust, terwijl de maan dat overdag doet.

De arme „zonnedochter” echter werd voor goed naar de aarde verbannen.

Daar werd zij echter de beschermster van den huiselijken haard; haar ter eere laten de Letten nooit het vuur uitgaan. Zesmaal in het jaar zit de „zonnedochter” zelf een geheelen nacht aan den haard.

Dikwijls verschijnt zij ook in stille zomernachten, zonder flakkeren, als klein brandend vuur in het berkenbosch; indien noodig, neemt zij dan zelfs eene menschelijke gestalte aan, om verdwaalden naar huis te geleiden.

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL HERNEN, VAN DEN WEG AF GEZIEN. LINKERZIJVLEUGEL.

DE KONINGIN DER VROUWELIJKE HANDWERKEN.

KLOS- EN NAALDKANT.

ZOO noemt in een onlangs verschenen rijk geïllustreerd boekje over klos- en naaldkant 1) de heer D. de Vos het kant-klossen. En wie, die zijn belangwekkende mededeelingen leest en de er bij geplaatste afbeeldingen beziet, zal het een onjuiste benaming vinden? Wie zal niet met hem van harte hopen, dat de in verval geraakte kantwerkerskunst weer rijk op moge bloeien?

Welk een aangenaam verpoozende arbeid is dit voor rijk en arm, voor oud en jong, die, verre van ongezonde werkhuisen en rumoerige fabrieken, vele genotvolle uren verschaft aan allen, wier kunstgevoel nog niet geheel is afgestompt; welk een veredelend en nuttig element ligt in dien arbeid besloten!

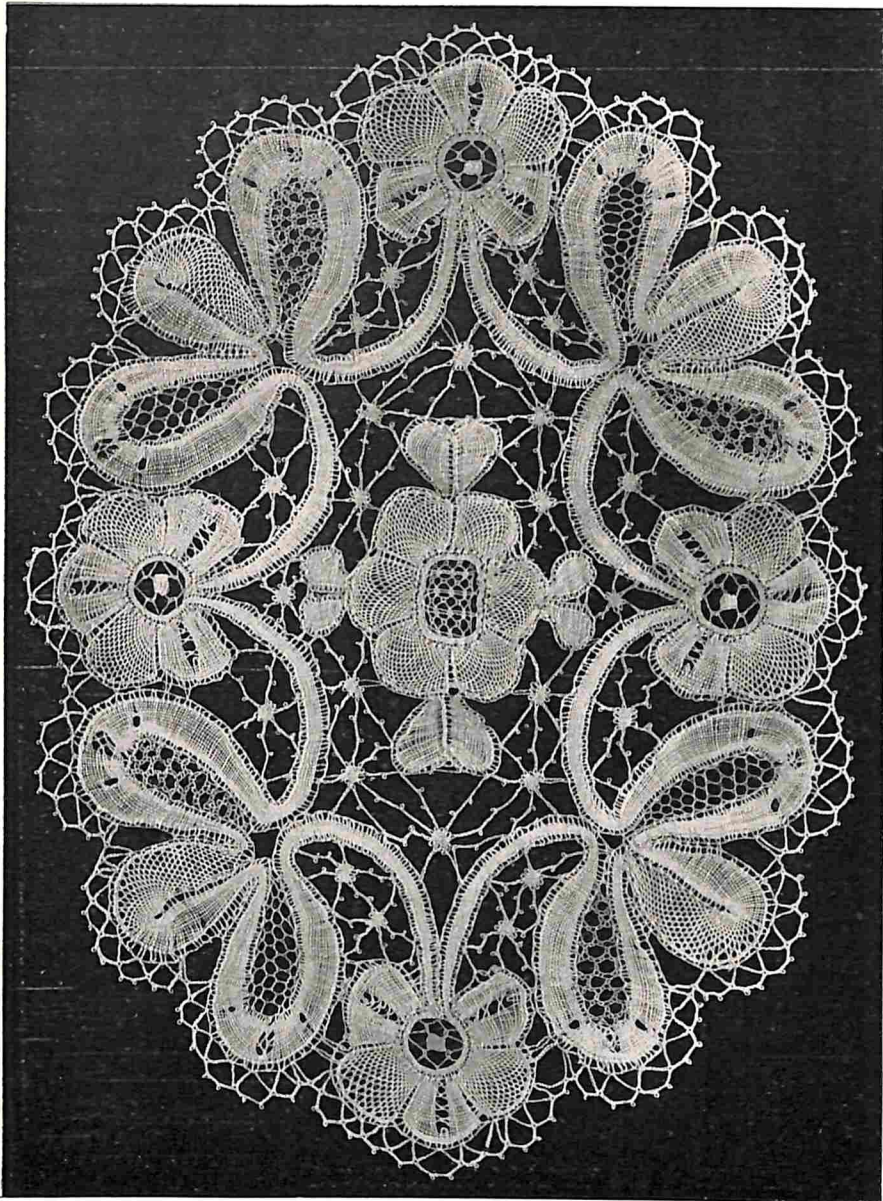
* * *

Na een korte inleiding over de „heerlijke kunst van kant te vervaardigen, die wel zoo oud als de wereld mag genoemd worden”, volgt een hoofdstuk over „het bedrijf”; we krijgen allerlei te hooren over de oudste vormen van kant, het passement- en borduurwerk, waaruit vele eeuwen later nog meerdere kantsoorten ontstonden; de voornaamste hiervan, het „point coupé” (open borduurwerk), het „fil tiré” (getrokken netwerk) en het „filet brodé (geborduurd netwerk) kunnen als de directe voorloepers van den naaldkant — en deze weer van den beroemden kloskant — beschouwd worden.

In naaldkant heeft vooral Venetië in de 15de en 16de eeuw uitgeblonken; de „punto di Venezia” grenst door zijn schoonheid aan het wonderbaarlijkje.

De kloskant is hoogstwaarschijnlijk van Zuid-Nederlandschen oorsprong; te oordeelen naar de oudst bekende kloskanten dagteekent deze nijverheid in Vlaanderen van den aanvang der 15de eeuw. Hij ontleent zijn naam aan de kleine houten klosjes, die bij de vervaardiging de naald vervangen. Gekloste kanten onderscheiden zich van kanten met de naald genaaid door een harmonischen samenhang van ondergrond en versiering. Kloskant ziet er doorgaans fijn en vloeiend uit; ze voelt ook soepeler aan dan naaldkant, die meestal iets stroefs over zich heeft.

Een 17de eeuwse Vlaamsche schrijver, Jacob van Eyck,

KLOS- EN NAALDKANT.

MODERNE BRUGSCHE KLOSKANT.

Uit: Beknopte geschiedenis van den klos- en naaldkant.

schreef aldus over de kloskunst: „Onder de vele kunsten is er eene, die al de andere overschaduwet en dat is de wonderbare kunst de klosdraden door een tooverhand geleid, zóó door elkaar te strengelen dat het een maaswerk vormt zoo fraai, dat de nijvere bij het tevergeefs zou trachten na te maken, ja, een kunst als Minerva er nooit een heeft gekend.” De bewerkingen van het kantklossen beschrijft hij aldus: „De jonge deerne, het kussen op haren schoot, beweegt onophoudelijk hare vingers en doet de vlugge klosjes wel duizend cirkeltjes beschrijven. Elk oogenblik steekt ze ontelbare spelden, die de tekening vormen, om ze weer even zooveel malen te versteken”.

Bekend zijn de Vlaamsche liedekens van dezen tijd op het kantklossen, het

Losjes, losjes, losjes
Vliegen doen de klosjes
Van den eenen kant
Naar den andren kant

van René de Clercq, of het

De boutjes, die vliegen gezwind door elkaar,
De vingers spinnen een weefsel zoo klaar,
En over en heen
Gletsen, kletsen de boutjes dooreen

van C. de Visschere.

Ja, het kantklossen was nog geliefd in Vlaanderen en hier en daar zag men er voor den oorlog de vrouwen bij warm weer buiten voor hun deur gezeten nog hun kunstig werk verrichten. We herinneren ons een dergelijk aantrekkelijk tafereeltje van kantklossende vrouwen in een achterbuurt bij de wallen van Ieperen, dat ons trof door het klein-intieme, zoo in tegenstelling met de grootsche schoonheid van de markt met zijn oude praalgebouwen, thans alle in puin geschoten.

* * *

De Brusselsche, Brugsche en Brabantsche kanten, ook Duchessekant genoemd, vertoonen uiterlijk veel gelijkenis met de oude Venetiaansche naaldkanten. De hedendaagsche Duchesse en Brugsche kant waarvan wij op deze bladzijden eenige voorbeelden geven, is een frissche, verjongde navolging der mooie 17de eeuwse kanten.

In de Republiek der zeven provinciën werd de kloskant-nijverheid waarschijnlijk ingevoerd door Vlaamsche uitgewekenen. En spoedig vielen hunne kantwerken zeer in den smaak bij de rijke Hollandsche kooplieden! Zij tooiden zich er zoo overvloedig mee, dat hun kleedij van die der pronkzieke Fransche edellieden niet meer te onderscheiden was. Hoe hebben onze schilders uit de gouden eeuw deze kanten-weelde schitterend op hunne doeken weten te vereeuwigen. De eene kunst gehuldigd, en vereeuwigd door de andere!

* * *

In het hoofdstuk „Ontstaan — Groei — Bloei” worden achtereenvolgens de passementkant, de borduurkant, de naaldkant, de kloskant en de machinale kant, benevens hunne geschiedenis behandeld. Behalve de reeds genoemde kloskanten verdienen vooral de Mechelsche, de Antwerpse Pottenkant, de Iepersche, de Genuaansche en de Noord-Fransche kloskanten vermelding. Deze laatste werden oorspronkelijk voornamelijk vervaardigd in de oud-Vlaamsche steden Valenciën (Valenciennes), Rijsel en Kamerijk. Minister Colbert, inziend dat het vervaardigen van kant een groote bron van inkomsten kon vormen voor land en volk, bewerkte, dat in Frankrijk tal van kantwerkerscholen werden opgericht (1665), waaronder die van Alençon spoedig een voornaamste plaats innam. Behalve de point d'Alençon verdient ook de „point d'Argentan” een bijzondere vermelding; men zie slechts het op de volgende bladzijde afgebeelde voorbeeld.

De machinale kant wordt niet vergeten, die den minder-vermogenenden in staat heeft gesteld in 't bezit van namaakkanten te komen; behandeld worden de uitvindingen van Hammond en Heathcoat en hunne navolgers, en natuurlijk ook de uitvinding in 1836 door Jacquard van de mechanische kant-machine. Voor den leek van die dagen, vol bewondering als hij was voor het menschelijk vernuft dat zoo iets kon uitvinden, bestond er aanvankelijk tusschen den machinalen en ouden kant slechts één onderscheid: de prijs. Om de kwaliteit van de grondstof, om de duurzaamheid en de kunstwaarde van echte kanten bekommerde hij zich niet langer.

„In die dagen werkte de kleine burgerij zich — dank zij de uitvinding van den stoom en de daarmee gepaard gaande ontwikkeling der nijverheid — reusachtig naar de hoogte. Er komt zooveel welstand onder den tot dan toe verdrukten derden stand, dat het handwerk niet meer volstaat om in de behoefte te voorzien. Fabrieken werken met koortsachtige haast; ze richten al hun machines in tot het nabootsen van oude stijlmotieven, kopieeren

1) Beknopte geschiedenis van den klos- en naaldkant, met afbeeldingen, door D. de Vos. Uitgeverij „Mercurius”, Leiden, 1918.

KLOS- EN NAALDKANT.

ARGENTAN (VERMAARDE FRANSCH KLOSKANT.)

Uit: Beknopte geschiedenis van den klos- en naaldkant.

daarbij slecht en vinden geen tijd meer iets origineels te scheppen. Het edele handwerk verdwijnt, het machinewerk triomfeert."

Nauw hierbij aan sluit, wat de schrijver in zijn laatste hoofdstuk „Heden en toekomst" zegt. Hij wijst op het gebrek aan algemeen geestelijken ondergrond der 19de eeuw, op haar onbegrensd verlangen naar stoffelijke welvaart, gepaard aan een onbedwingbare zucht naar goud. En zoo gewon de mensch der 19de eeuw in vinnigen strijd om het stoffelijk leven, den zedelijken dood. De eeuw van „het licht" kan op kunstgebied zelfs niet vergeleken worden met de eeuw van Pericles, noch met die van Augustus, noch met die van Grotius, Michel-Angelo of Rembrandt. Machines, machines, machines kan de mensch van dezen tijd bouwen, om veel en vlug te vervaardigen, of te verwoesten....

* * *

Het Nederlandsche volk beroemt zich er tegenwoordig op, een bij uitstek vredelievend volk te zijn, en zoo nu en dan worden hier en daar uitingen van Farizeesche dankbaarheid gehoord dat wij niet zoo dwaas zijn als deze „uitzinnig-vechtende volkeren." Wij zijn er niet zoo zeker van, dat deze uitermate groote vredelievenheid uit zedelijke grootheid voorkomt en niet uit besef van onmacht en kleinheid, niet uit vreesachtigheid.

Ons volk kan bewijzen, dat dit laatste niet het geval is, door groot te zijn in alles, waarin niet alleen een klein, maar elk volk waarlijk groot kan zijn. Niet door te jagen naar O. W., maar door het goddelijke, dat leeft in elken mensch, tot uiting te laten komen uit zuivere liefde voor de schoonheid.

De schoonheid dienen, dat doen ook de dienaren van de koningin der vrouwelijke handwerken. Stellen wij haar weer op het gestoelte der eere; wij zullen ons mede daardoor een eereplaats verzekeren te midden der volkeren.

In enkele plaatsen van ons land (te Sluis, Amsterdam, 's-Gravenmoer, den Haag, Rotterdam, Leiden) zijn, mede door toedoen van naar ons land uitgeweken Vlamingen, kantwerkscholen opgericht, maar nog kan van een krachtige herleving der kantwerkkunst niet gesproken worden. Dat moet veranderen, landgenooten! Op 't gebied van bouwen sierkunst zijn wij al weer aardig uit 't verval geraakt; moge dat ook met de schoone kantwerkkunst geschieden.

Wij hopen dat het hier besproken boekje, waarvan wij de lezing warm aanbevelen, hiertoe moge bijdragen!

L.

WILDE DIEREN, DIE IK GEKEND HEB

24) DOOR E. THOMPSON SETON.

DE DRAVENDE MUSTANG.

TOM stond er bij naar hem te kijken, maar er kwam een vreemd gevoel van angst bij hem op. Hij beefde zenuwachtig van 't hoofd tot de voeten, zooals hij niet gedaan had sedert hij zijn eersten stier gebonden had, en eenigen tijd lang kon hij niets anders doen dan naar zijn geweldigen gevangene kijken. Spoedig ging dat gevoel echter weer voorbij. Hij zadelde Dalilah en bond den nek van het groote paard met de tweede lasso vast, en liet de merrie den kop van den Hengst ophouden, terwijl hij dien aan de pooten vastmaakte. Dit was spoedig gedaan, en overtuigd, dat hij hem goed gebonden had, was de oude man op het punt de touwen los te maken, toen hem plotseling iets inviel. Hij had iets heel belangrijks vergeten en had er ook niet de noodige maatregelen voor genomen. Volgens de wet in het Westen was de Mustang het eigendom van den eersten persoon, die hem merkte; hoe moest dat nu gebeuren, nu het dichtstbijzijnde brandijzer wel twintig mijl van hem verwijderd was?

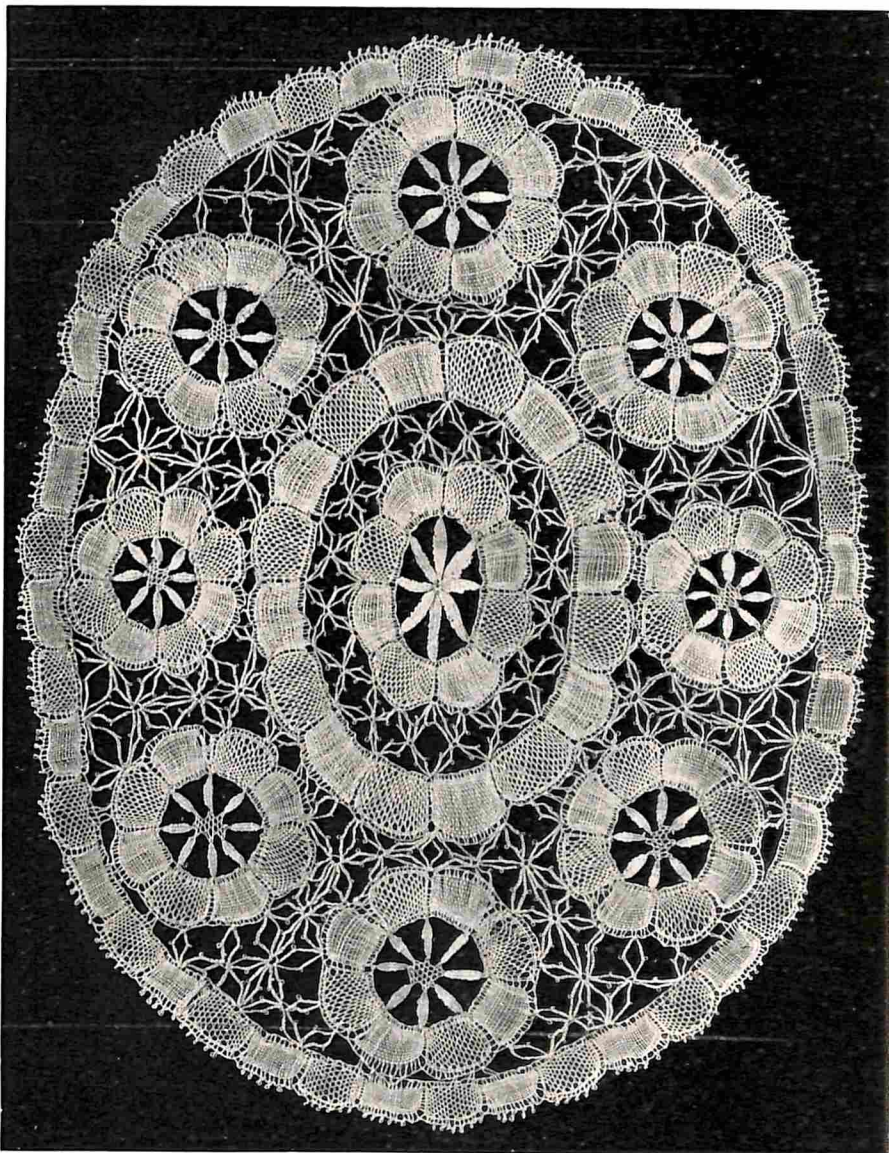
De oude Tom stapte naar zijn merrie toe, tilde haar hoeven één voor één op en onderzocht elk ijzer. Ja wel! één zat er een weinig los; hij duwde er tegen, lichtte het op met zijn schop en haalde het er af. Gedroogde buffelmest en meer dergelijke brandstof was overvloedig op de

vlakte aanwezig, en zoo had hij gauw een vuurtje gestookt en een uiteinde van het hoefijzer vuurrood gemaakt; toen, het andere uiteinde met zijn sok vasthoudend, teekende hij in grove trekken op den linkerschouder van den hulpeloozen mustang het voetspoor van een kalkoen, zijn merk, dat nu voor den eersten keer werkelijk gebruikt werd. De Draver kromp in een toen het heete ijzer zijn vleesch schroeyde, maar het was spoedig klaar en de beroemde Mustang hengst liep niet langer ongemerkt rond.

Nu was alles wat hem nog te doen stond hem mee naar huis te nemen. De touwen werden losgemaakt, de Mustang voelde zich vrij en sprong op, om alleen zoodra hij beproefde een stap te doen te vallen. Zijn voorpooten waren stevig aan elkaar vastgebonden, hij kon zich alleen maar schuifelend voort bewegen of springen met zijn pooten in zoo'n onnatuurlijke houding, dat hij onvermijdelijk iederen keer, dat hij trachtte los te breken, tegen den grond geworpen werd. Op de lichte pony gezeten, ving Tom hem telkens weer, en door hem te drijven, te dringen en om hem heen te manoeuvreeren slaagde hij er in, zijn met

schuim bedekten woesten gevangene in de richting van het Pmavettos Ravijn te jagen. Het wilde paard wilde echter maar niet toegeven. Snuivend van angst of van woede en met dollen sprongen trachtte het telkens weer weg te loopen. Het was één lange, wreede strijd; zijn glanzende flanken waren bedekt met donker schuim, en dat schuim was met bloed vermengd. Door de ontelbare keeren, dat hij viel, en de uitputting die grooter was dan na een heelen dag achtervolgd te zijn, namen zijn krachten af; zijn moeilijke sprongen, dan naar dezen kant en dan naar dien kant, waren lang zoo fors niet meer en het bloed spoot uit zijn neusgaten. Zijn bewaker echter, meedoogenloos en kalm, dwong hem nog voort te gaan. Zij waren nu aan de helling, die naar het ravijn liep, gekomen, en moesten het spoor volgen naar de eenige brug over het ravijn, de noordelijkste grens van het oude gebied van den Draver.

Van deze plek af konden de eerste omheining en de boerderij gezien worden. De man verheugde zich hierover, maar de Mustang verzamelde zijn overgeschoten krachten voor een laatste, wanhopige poging. Hij liep de met gras bedekte helling weer op, niettegenstaande het vlijmende touw en de gewerschoten in de lucht, die een ijdele poging waren om hem in zijn waanzinnige vaart te stuiten. Hij sprong aldoor maar de hoogte in, tot hij de steilste klip bereikt had — toen sprong hij naar beneden, viel zeventig meter in de diepte en kwam terecht op de rotsen, een levenlooze, verbrijzelde massa — maar vrij.

KLOS- EN NAALDKANT.

KLEEDJE IN DUCHESSE-KANT.

ONTWERP MEVROUW VAN DER MEULEN—NULLE.

Uit: Beknopte geschiedenis van den klos- en naaldkant.

WULLY, HET VERHAAL VAN EEN „GELEN HOND.”

Wully was een kleine „gele hond.” Met een „gelen hond” bedoel ik niet een gewonen gelen hond, d. w. z. een hond, welks haren vol zijn van geel pigment, maar de volmaakste van alle bastaards, het kleinste gemeene veelvoud van alle honden, de vereeniging van alle rassen, en hoewel eigenlijk tot geen enkel ras behoorend, toch van ouder en beter ras dan ieder van zijn aristocratische familieleden, daar hij het resultaat is van een poging der natuur om terug te keeren tot den jakhals, de oorspronkelijke stamvader van alle honden.

De wetenschappelijke naam van den jakhals (*Canis aureus*) beteekent zelfs niets anders dan „gele hond”, en niet weinig eigenaardigheden van dat dier vindt men terug bij zijn tot huisdier-geworden vertegenwoordiger. De plebeïsche straathond is namelijk slim, vlug en sterk, en veel beter uitgerust voor den strijd om het bestaan dan zijn „volbloed” verwanten.

Als wij eens een gelen hond, een hazewind en een bulhond op een onbewoond eiland achterlieten, wie van de drie zou na zes maanden nog in leven zijn en zich in goeden welstand bevinden? Ongetwijfeld zou het de verachte gele straathond zijn. Hij kan niet zoo snel loopen als de hazewind, maar ook draagt hij niet de kiemen van long- en huidziekten met zich mee.

Hij is niet zoo sterk en niet zoo overmoedig als de bulhond, maar hij heeft iets, dat duizend keer beter is, hij heeft *gezond verstand*. Gezondheid en scherpzinnigheid tesamen vormen lang geen kwade uitrusting voor den strijd om het bestaan, en als de mensch zich niet met de hondenwereld bemoeit, komt de gele bastaard altijd als de eenige, triomfantelijke overlevende te voorschijn.

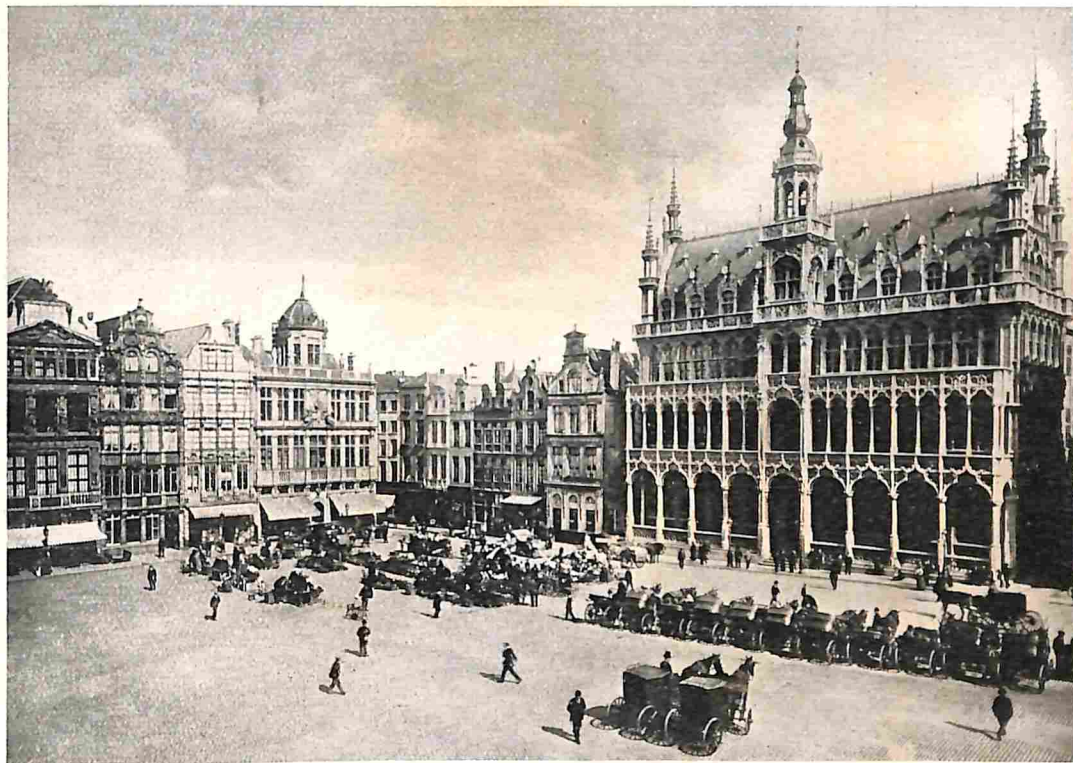
Soms lijkt een gele hond nog meer op het jakhals-type, doordat hij opstaande en spitse ooren heeft. Wees dan voor hem op uw hoede. Hij is slim en stoutmoedig en kan bijten als een wolf. Er loopt ook een vreemde, wilde streep door hem, waardoor hij in tijden van wreedheid of langdurigen tegenspoed tot het afschuwelijkste verraad kan komen, niettegenstaande zijn betere karaktertrekken die hem bij den mensch zoo bemind gemaakt hebben.

I.

Ver weg in de Cheviots werd de kleine Wully geboren. Hij en een van de andere uit het nest mochten in 't leven blijven; zijn broertje, omdat het op den besten hond uit de buurt leek, en hij, omdat hij zoo'n prachtig geel diertje was.

In zijn eerste jaren leidde hij het leven van een herdershond, tesamen met een collie van veel ervaring, die hem africhtte, en een ouden schaapherder, die bijna net zoo slim was als zij. Toen hij zoowat twee jaar oud was, was Wully volwassen en was geheel op de hoogte van schapen. Hij kende ze allemaal uit elkaar en de oude Robin, zijn baas, had zulk een vertrouwen in zijn scherpzinnigheid gekregen, dat hij dikwijls den geheelen avond in de herberg bleef zitten terwijl Wully die domme wollige dieren bewaakte op de heuvels. Hij had zeer van zijn opvoeding geprofiteerd, en in menig opzicht was hij een slim hondje, waar men wel wat van verwachten kon. Toch kwam hij er nooit toe dien suffen Robin te minachten.

De oude schaapherder met al zijn fouten, zijn voortdurend

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL,
WAAR DE GRAVEN VAN EGMOND EN HOORNE 5 JUNI 1568 ONTHOOFD WERDEN.
VOOR HUN TERECHTSTELLING HEBBEN ZIJ GEVANGEN GEZETEN IN HET BROOD-
HUIS (MAISON DU ROI), HET MONUMENTALE GEBOUW RECHTS OP ONZE AFBEELDING.

streven om tot zijn idealen toestand — dronkenschap — te geraken en zijn bekrompen ideeën, was zelden ruw tegen Wully en Wully toonde zijn dankbaarheid door hem tot in 't overdrevene te bewonderen.

Wully kon zich geen grooter en beter wezen dan Robin voorstellen en toch was voor de somma van vijf shilling per week al Robin's energie en geestkracht in dienst van een tamelijk onbekenden vee- en schapenhandelaar, die de werkelijke eigenaar van de kudde was, en toen deze man, minder in aanzien dan de andere veehouders daar in de buurt, Robin beval zijn kudde bij tusschenpoozen naar de Yorkshire'sche moerassen en markten te brengen, was van alle betrokkenen Wully degene, die 't meest belang in de zaak stelde, en die 't meeste gewicht in de schaal legde.

De reis door Northumberland was niet belangwekkend. Bij de rivier de Tyne werden de schapen op de pont gedreven en kwamen veilig en wel aan land in het rookerige South Shields. De groote fabrieksschoorsteenen begonnen juist te rooken, en met een oorverdovend geweld kwamen er wolken loodkleurige rook uit stroomden, die als een storm-wolk in de straten bleef hangen.

De schapen dachten dat zij de stofwolken herkenden van een ongewoon zwaren storm in Cheviot. Zij schrokken en zonder te letten op hun bewakers sloegen zij in de stad op de vlucht in 374 verschillende richtingen.

Zoo ver hij daar nog toe in staat was, was Robin verschrikkelijk nijdig. Hij keek wel een halve minuut met een onnoozel gezicht de schapen achterna, toen gaf hij het bevel: „Wully, zoek ze bij elkaar!” Nadat hij zich zoo ingespannen had, ging hij zitten, stak zijn pijp op, haalde zijn breiwerk te voorschijn en begon aan zijn half-gebreide sok te werken.

Voor Wully was de stem van Robin de stem van God. Weg vloog hij in 374 verschillende richtingen en sneed de 374 vluchtelingen den pas af en verzamelde ze en bracht ze terug naar het veerhuis bij Robin, die met ijzige kalmte had zitten toekijken en onderwijl de teen van zijn sok gebreid had.

Eindelijk gaf Wully — niet Robin — het sein dat alle present waren. De oude schaapherder telde ze — 370, 371, 372, 373.

„Wully,” zei hij verwijtend, „ze zijn er nog niet allemaal. Er moet er nog één zijn.” En Wully, beschaamd, sprong weg om de geheele stad te doorzoeken om het vermiste schaap te vinden. Hij was nog niet lang weg toen een kleine jongen Robin aantoonde, dat alle schapen er waren, 374 in 't geheel. Nu bevond Robin zich in een moeilijk parket. Hem was opgedragen zoo spoedig mogelijk naar Yorkshire te gaan, en toch wist hij, dat Wully te trotsch zou zijn om zonder een schaap terug te keeren, al moest hij er een stelen. Zulke dingen waren al eens eerder gebeurd, en hadden aanleiding gegeven tot moeilijkheden. Wat zou hij doen? Er stonden vijf shillings per week op het spel. Wully was een goede hond en 't was jammer hem te verliezen — maar hij had 't bevel van zijn baas gekregen; en als Wully een schaap stal om het aantal voltallig te maken, wat moest hij dan doen, en dan nog wel in een vreemd land. Hij besloot Wully achter te laten en alleen met de schapen verder te gaan. En hoe het hem afliep is niemand ooit te weten gekomen en 't kon ook niemand iets schelen.

Ondertusschen liep Wully tijden lang door de straten tevergeefs naar het verloren schaap te zoeken. Dien geheelen dag ging hij er mee door en 's avonds, uitgeput van vermoeidheid en honger, sloop hij druipstaartend terug naar de pont, waar hij merkte, dat zijn baas en de schapen reeds verder gegaan waren. Zijn verdriet was naar om aan te zien. Hij rende jankend rond, toen ging hij op de veerpont naar de overzijde en zocht overal naar Robin. Hij keerde terug naar South-Shields en zocht ook daar, en bracht het overige van dien nacht door met naar zijn onwaardigen afgod te zoeken.

Den volgenden dag zette hij zijn onderzoekingen voort en stak de rivier vele malen over. Iedereen, die er over gekomen was, bekeek en berook hij, en met een slimheid, die te denken gaf, zocht hij voortdurend in de naburige herbergen naar zijn baas. Den volgenden dag berook hij stelselmatig iedereen, die met de pont overgestoken was.

De pont gaat vijftig maal per dag heen en weer, met gemiddeld honderd personen per keer; toch mankeerde Wully nooit op de loopplank en berook ieder paar beenen, dat er af kwam — 5000 paar — 10000 beenen onderzocht Wully dien dag op zijn eigen manier. En den volgenden dag, en den daarop volgenden dag, en de geheele week bleef hij op zijn post, en dacht er haast niet aan, voedsel tot zich te nemen. Spoedig deden honger en de zorgen hun uitwerking gevoelen. Hij werd mager en brommerig, niemand mocht hem aanraken en hij werd razend als iemand het waagde zich te bemoeien met zijn dagelijksche bezigheid van 't beruiken van de beenen.

(Wordt vervolgd.)